

نجات حاکمیت عراق: ایران ترکیه و دولتی چندپارچه

به قلم بلال وهاب (/fa/experts/blal-whab-0/)

۶ ژانویه ۲۰۲۳

همچنین دست‌یافتنی به

(English (/policy-analysis/saving-iraqi-sovereignty-iran-turkey-and-fractured-homeland
العربية (/policy-analysis/anqadh-syadt-alraq-mn-brathn-ayran-wtrkya-walbid-almtd/)

Also published in The National

درباره نویسنده

بلال وهاب (/fa/experts/blal-whab-0/)

بلال وهاب هموند برنامه نیتن و استر ک واکر در انستیتو واشنگتن است

مقاله‌ها و دیدگاه‌ها

پس از یک رشته حملات خارجی نخست‌وزیر جدید عراق برای تحکیم استقلال کشورش گزینه‌های مختلفی دارد اما این گزینه‌ها ممکن است پیچیده و دردناک باشند

فساد و ناکارآمدی سیاسی حاکمیت عراق را خوار و خفیف کرده است. ایران و ترکیه اخیراً حملات پهنای و موشکی توامانی را در عمق اقلیم کردستان عراق انجام داده‌اند. این حملات تلفاتی به بار آورد کسب‌وکارها را مختل کرد و خشم مردم عراق را برانگیخت. علاوه بر این چنین اقدامات تجاوزکارانه‌ای از سوی همسایگان مایه سرافکندگی حکومت عراق است و رهبران آن را که در مقابل نه مایل اند و نه قادرند از کشور خود دفاع کنند از مشروعیت ساقط می‌کنند.

ایران و ترکیه با حمله به عراق مخاطبان داخلی خود را هدف قرار می‌دهند. رژیم ایران در سراسر کشور غرق در اعتراضات ضد رژیم است که با قتل مهسا امینی زن کرد ایرانی در ماه سپتامبر آغاز شد. ایران تلاش کرده است تا اعتراضات را به گردن جمعیت کرد کشور بیندازد. رژیم برای دور کردن توجه از رویدادهایی که یادآور انقلاب ۱۹۷۹ در ایران است به اردوگاه‌های احزاب و گروه‌های کردی حمله می‌کند که دهه‌هاست در عراق مستقرند. همزمان ترکیه عملیات نظامی جدیدی را آغاز کرده که هدف آن حزب کارگران کردستان (پ.ک.ک) در عراق و نیز مبارزان نیروهای دموکراتیک سوریه است که از حمایت آمریکا برخوردارند. ترکیه آنها را به انجام حمله اخیر تروریستی در استانبول متهم می‌کند. دولت ترکیه همانند ایران به دنبال تقویت حس ملی‌گرایی قبل از انتخابات ۲۰۲۳ است.

ایران و ترکیه یک دروازه باز در عراق را هل می‌دهند. دیوار دفاع نظامی و سیاسی در عراق فرو ریخته است. پاسخ عراق به چنین حملاتی ضعیف و بی‌خاصیت و فقط اندکی فراتر از صدور بیانیه بوده است. عراق پس از کشته شدن ۹ شهروند غیرنظامی (<https://www.thenationalnews.com/mena/iraq/2022/07/21/nine-killed-as-turkey-bombs-holiday-resort-in-kurdish->) خود در جریان حمله ماه جولای ترکیه به یک منطقه گردشگری بارقه‌ای از اراده دیپلماتیک به نمایش گذاشت و علیه آنکارا به شورای امنیت سازمان ملل متحد شکایت برد. اما بغداد جرات چنین اقدامی را علیه ایران نداشته است.

در ماه مارس هنگامی که ایران با توسل به این اتهام بی‌پایه که یک پایگاه اسرائیلی را هدف قرار می‌دهد خانه یکی از مدیران بخش انرژی کردستان در اربیل را با یک دوجین موشک بالستیک هدف حمله قرار داد بسیاری از رهبران عراقی به روایت ایران گردن نهادند به همین ترتیب در جلسه غیرعلنی پارلمان عراق در ۲۶ نوامبر برای بررسی حملات به اقلیم کردستان چندین قانونگذار عراقی انگشت اتهام را به سوی دولت اقلیم نشانه رفتند و اقدامات ایران را توجیه کردند نه دولت عراق و نه دولت اقلیم به دنبال شکوه‌ها و گلایه‌های پرسروصدا به احضار سفیر و سرکنسول تهران یا فراخواندن نمایندگان خود در تهران دست نزدند در عمل ایران با کمال اعتماد به نفس به دنبال حملاتش در عراق از شورای امنیت درخواست کرد تا جلوی فعالیت گروه‌های کرد ایرانی در عراق را بگیرد

ضعف و فقدان عاملیت عراق شرم‌آور است اما تعجبی ندارد پوسیدگی در نظام سیاسی فاسد و فسادپرور عراق که بر اساس بنده‌پروری است به یک تهدید امنیت ملی فراتر از صرف بوروکراسی آشفته یا خسارات اقتصادی بدل شده است از بین بردن شایسته‌سالاری به نفع حامی‌پروری فرقه‌سالار در ارتش توانمندی ریش را تضعیف کرد و نهایت آن شد که یک سوم کشور در سال ۲۰۱۴ به دست داعش افتاد

بسیاری از جناح‌های سیاسی عراق که به دنبال قدرت در کشور هستند حامی و محافظ خود را در ایران یا ترکیه پیدا می‌کنند ایران از قرابت مذهبی و نزدیکی جغرافیایی خود به جناح‌های عراقی و گرد سوءاستفاده می‌کند با این وجود دولتی است که به شکل منظم روی ضعیف و وابسته نگه داشتن عراق سرمایه‌گذاری کرده است

شبه‌ظامیان طرفدار ایران اقتدار دولت عراق را به چالش می‌کشند و دستورات ایران را در منطقه اجرا می‌کنند چنانکه در حملات این گروه‌ها به کشورهای خلیج فارس دیده می‌شود نفوذ ایران در داخل دولت عراق در کنار حملات مستقیم و غیرمستقیم به زیرساخت‌های انرژی و برق عراق این کشور را وابسته به واردات گران‌برق و گاز از ایران نگه می‌دارد یکی دیگر از خسران‌ها امنیت غذایی عراق است که سرنوشت آن نیز به واردات از ترکیه و ایران گره خورده است ایران و ترکیه با هم در حال خشکاندن رودخانه‌های عراق د هر چند ایران و ترکیه به ندرت توافق نظر دارند اما از این عراق بی‌اراده استقبال می‌کنند اعتراضات اکتبر ۲۰۱۹ در عراق تا حدی یک واکنش ملی‌گرایانه علیه این سوءاستفاده‌های منطقه‌ای و انفعال عراق بود

حضور پ.ک.ک و گروه‌های مختلف کرد ایرانی در کردستان عراق به دهه‌ها قبل برمی‌گردد اما این گروه‌ها بهانه‌های مناسبی برای حملات جدید در اختیار ترکیه و ایران قرار می‌دهند دولت اقلیم کردستان نیز با توجه به آسیب‌پذیری شدیدی که دارد یک هدف مناسب است نه توان بازدارندگی حملات را دارد نه قادر به دفاع از خود است و نه می‌تواند بر حمایت بغداد حساب کند حملات هماهنگ ایران و ترکیه حتی سکوت مقتدی صدر روحانی بانفوذ شیعه را نیز نشکسته است بدترین حالت وقتی پیش خواهد آمد که ایران بخواهد تهدید خود را درباره تهاجم نظامی فرامرزی همراه با شبه‌ظامیان در داخل عراق عملی کند

با تمام این‌ها دو حزب حاکم در اقلیم کردستان نیز مانند شرکای سیاسی شیعه و سنی خود در دولت عراق روی تضعیف دولت مرکزی و یافتن حامی و قیم در ایران و ترکیه سرمایه‌گذاری کرده‌اند به عنوان مثال رهبران اقلیم هنگامی که هدف حمله قرار گیرند به صورت گزینشی عراقی می‌شوند ایران و ترکیه با توسل به خشونت به دنبال تغییر محاسبات کردها هستند تا آنها حضور پ.ک.ک و گروه‌های مختلف اپوزیسیون کرد ایرانی را به چشم عامل خسران ببینند و نه اهرم فشار

اگرچه نقض خشونت‌میز حاکمیت عراق در موارد اخیر ایالات متحده را هدف قرار نمی‌دهد اما در تقابل با تلاش‌های دولت بایدن برای تنش‌زدایی در خاورمیانه و تمرکز بر چالش‌های ناشی از رقابت قدرت‌های بزرگ است با این حال حملات ایران و ترکیه هم این موضع آمریکا را به چالش می‌کشند و هم از آن سوءاستفاده می‌کنند ایالات متحده آمریکا حملات ایران را محکوم کرد اما دولت اقلیم کردستان عراق به‌ویژه در قسمت دفاع هوایی انتظارات بیشتری دارد چنین درخواستی برای آنکه مورد ملاحظه قرار گیرد باید از طریق بغداد ارائه شود که امری بعید است ماموریت نظامی ایالات متحده آمریکا در عراق مطابق توافق راهبردی‌اش با بغداد به نقش

مستشاری و عاری از تعهدات دفاعی محدود شده است. به نظر می‌رسد که عراق فاقد اراده سیاسی برای پیگیری خرید سامانه دفاع هوایی است چه آمریکایی باشد یا نباشد.

حملات همزمان ایران و ترکیه آزمونی است برای محمد شیاع السودانی نخست وزیر جدید عراق و قابلیت او در دفاع از حاکمیت کشورش. سیاست خارجی و امنیت ملی بهترین نقطه قوت آقای السودانی نیست اما برنامه داخلی او با تمرکز بر مبارزه با فساد و ترمیم مناسبات اربیل-بغداد ستون‌هایی استوار برای پایه‌گذاری دولتی است که بخواهد توانایی بیشتری برای دفاع از خود داشته باشد. گستردگی و عمق فساد در نخبگان و دولت شبکه‌ای از وفاداری‌های غیرمیهنی ایجاد کرده که عراق را در برابر تهدیدات امنیت ملی فلج می‌کند. در این میان هماهنگی امنیتی بهتر میان دولت اقلیم و بغداد می‌تواند امنیت مرزهای کشور را تامین کند و بهانه‌های بیشتری در اختیار همسایگان قرار ندهد. یک دولت پالوده از فساد و نظام‌مند تنها امکان عراق است تا بتواند به نوبی قانع‌کننده برای جلب حمایت منطقه‌ای و بین‌المللی از حاکمیت خود اقدام کند.

بلال وهاب پژوهشگر واگنر در انستیتو واشنگتن است. این مقاله اولین بار در وبسایت نشریه «نشانی»

<https://www.thenationalnews.com/opinion/comment/2022/11/27/saving-iraqi-sovereignty-iran-turkey-and-a->

[fractured-homeland](#) منتشر شده است.

RECOMMENDED

ARTICLES & TESTIMONY

Barbara Walters, Impresario of Peace

ژانویه ۲۰۲۳

Martin Kramer

(/policy-analysis/barbara-walters-impresario-peace)

BRIEF ANALYSIS

Making Iran's Support for Russia More Costly

ژانویه ۲۰۲۳

Henry Rome

(/policy-analysis/making-irans-support-russia-more-costly)

BRIEF ANALYSIS

Exploring Russia's Views on Humanitarian Aid in Syria

ژانویه ۲۰۲۳

Jonathan Robinson

(/policy-analysis/exploring-russias-views-humanitarian-aid-syria)

TOPICS

(/policy-analysis/dmkrasy-w-aslah/) دمکراسی و اصلاح

(/policy-analysis/rb-w-aslam-syasy/) عرب و اسلام سیاسی

(/policy-analysis/nzamy-w-amnyty/) نظامی و امنیتی

REGIONS & COUNTRIES

(/policy-analysis/trkyh/) ترکیه

(/policy-analysis/raq/) عراق

(/policy-analysis/ayran/) ایران